نگاه هفته

اختلاف نظرها درباره تولید نفت شیل

سعیده شفیعی
پژوهشگر اقتصادی

● شاخص‌های قیمت نفت در هفته گذشته روند پرنوسانی را پشت‌سر گذاشتند. در روز آغازین هفته، نفت برنت ۵۲ دلار معامله شد، اما در طول هفته با نوساناتی مختلف مواجه شد و در روز پایانی هفته ۵۱ دلارو ۳۸ سنت را ثبت کرد. شاخص نفت آمریکا هم روند مشابهی را تجربه کرد، اما سبد نفتی اوپک با توجه به تصمیم اعضای این سازمان مبنی‌بر کاهش تولید، نسبت به هفته گذشته رشد ۴۳ سنتی را ثبت کرد.

سه شاخص اصلی قیمت نفت

قیمت نفت «برنت دریای شمال» (Brent) در پایان روز پنجشنبه، بیستم اکتبر، ۵۱ دلارو ۳۸ سنت معامله شد که نسبت به پایان هفته قبل، ۶۹ سنت کاهش یافته است. شاخص «نفت وست‌تگزاس اینترمیدیت» (WTI) نیز در همین روز ۵۰ دلارو ۴۳ سنت معامله شد که نسبت به پایان هفته قبل، یک دلار افت نشان می‌دهد. این رقم در ۱۵ماه گذشته بی‌سابقه است. همچنین بنا بر گزارش دبیرخانه اوپک، قیمت سبد نفتی این سازمان (OPEC Reference Basket Price) - که متشکل از میانگین قیمت نفت ۱۲ کشور عضو این سازمان است- در پایان روز پنجشنبه، بیستم اکتبر به ۴۸ دلار و ۵۱ سنت رسید که اگرچه نسبت به روز قبل از آن ۵۵ سنت کمتر است، اما نسبت به روز مشابه هفته گذشته، ۴۳ سنت بالاتر است.

ادامه در صفحه ۱۸

خبر ویژه

برگزاری نخستین همایش بین‌المللی نسل پنجم ارتباطات

معرفی G5 به بازار ارتباطات ایران

● نخستین همایش بین‌المللی نسل پنجم ارتباطات، برای اولین‌بار در خاورمیانه در تهران برگزار شد. نخستین همایش بین‌المللی تهران G5 با حمایت ویژه همراه اول و مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و امنیت ریاست‌جمهوری و مشارکت شرکت‌های دمنه (DEMNEH) و تلکام وایس (Telekom wise) و اثنا برگزار شد. در این سمینار بین‌المللی که با حضور تصمیم‌سازان و مدیران حوزه مخابرات و تلفن همراه و سخنرانان داخلی و بین‌المللی برگزار شد، استادان دانشگاه و چهره‌هایی مانند عطاا... ملکی‌تبار، رئیس مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و امنیت ریاست‌جمهوری، حمیدرضا نیکوفر، قائم‌مقام اپراتور همراه اول، «ورنر مور» رئیس انجمن gppp5، «کیم کیز بش لارسن» معاون رئیس گروه تکنولوژی اقتصادی Dutsch Telekom، جوان عرفانیان، عضو هیأت‌مدیره و دبیر NGMN و عضو ارشد فنی شرکت Bell mobility کانادا، مینو عابدی، مدیر ارشد فنی، اقتصاد و دگرگونی شبکه Dutsch Telekom AG، رضا غیابی، مدیرعامل شرکت ایلیا-فرصت‌آفرین، مونا قاسمیان، پرفسور و عضو هیأت‌علمی دانشگاه شهیدبهشتی و محقق مدعو دانشگاه کینگز کالج و مرآت شهیدی سخنرانی کردند. ملکی‌تبار، رئیس مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و امنیت ریاست‌جمهوری در این رویداد گفت: ایران اولین کشور در خاورمیانه بوده که موفق به راه‌اندازی خط موبایل شده است. وی در ادامه افزود: صندوق یک‌میلیارددلاری سرمایه را برای شرکت‌های دانش‌بنیان در نظر گرفته‌ایم که این نشان‌دهنده حمایت دولت است. ملکی‌تبار بیان کرد: پروژه پایلوت در جزیره کیش با همکاری شرکت اریکسون انجام می‌شود. نیکوفر، قائم‌مقام اپراتور همراه اول، در ادامه با اشاره به ضرورت سرمایه‌گذاری اپراتورها گفت: برای GMS,UNTS,LTE,5G تقریبا دوره‌های گذار ۱۰ساله در نظر گرفته می‌شود. وی افزود: ۲۲ سال از عرضه سرویس موبایل در ایران می‌گذرد و دو سال است که وارد UMTS شده‌ایم. غیابی، مدیرعامل شرکت ایلیا-فرصت‌آفرین، در ادامه این برنامه گفت: درحال‌حاضر سالانه ۳۰۰ هزار کار برای نسل جوان ایران در حال شکل‌گرفتن است که این عدد با وجود فناوری‌هایی مانند G5 می‌تواند افزایش چشمگیری پیدا کند. وی افزود: جامعه استارت‌آپ‌های ایرانی جامعه‌ای پویا و پربار است که با بهره‌گیری از چنین زیرساخت‌هایی می‌تواند با سرعت بیشتری به مسیر خود ادامه دهد. مرآت شهیدی، بنیان‌گذار تلکام وایز، دیگر سخنران این برنامه هم گفت: سری دوم همایش تهران G5 در کنفرانس دوروزه‌ای در سالن همایش‌های برج میلاد برگزار می‌شود؛ در روز اول سخنرانی‌های متنوعی از استادان و نمایندگان داخلی و بین‌المللی داریم؛ روز دوم این کنفرانس کارگاه اختصاصی برگزار می‌شود و فراخوان مقاله درباره G5 داریم که از سوی استادان دانشگاه‌های ایرانی و خارجی بررسی می‌شود. در آیین بازگشایی این کنفرانس مهندس فواد احمد، مدیرعامل شرکت دمنه، به‌عنوان پایه‌گذار و برگزارکننده سلسله کنفرانس‌های 5G Tehran، با اشاره به لزوم تداوم برگزاری این مجموعه با محوریت تکنولوژی مخابراتی G5 به تشریح برنامه‌ها و تاکید بر استمرار برگزاری این قبیل کنفرانس‌ها پرداخت.

وزارت نفت در ۴ سال آینده به ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه نیاز دارد

مذاکره با ۱۶ غول میلیاردر

شرق: ۱۰ ماهی از برجام می‌گذرد و کم‌کم شاهد بازشدن یخ‌های سرمایه‌گذاری خارجی در ایران هستیم. هرچند هنوز هم این مذاکرات به دلیل نگرانی سرمایه‌گذاران خارجی به کندی پیش می‌رود اما همین که برخی از شرکت‌های بزرگ نفتی جهان با ایران بر سر سرمایه‌گذاری به توافق رسیده‌اند هم، خبر خوبی است.

مذاکره با ۱۶ شرکت بین‌المللی برای گسترش پروژه‌های نفتی

براساس آنچه وزارت نفت اعلام کرده، برای گسترش تولید میادین نفت و گاز، ایران نیازمند ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه در چهار سال آینده است و برای تأمین آن اکنون در حال مذاکره با ۱۶ شرکت بین‌المللی انرژی برای کمک به اجرا و مدیریت ۵۰ پروژه نفت و گاز طبیعی در کشور است. به گزارش بلومبرگ، ایران قصد دارد با این کار تولید خود را پس از سال‌ها تحریم بین‌المللی افزایش دهد. غلامرضا منوچهری، معاون شرکت ملی نفت ایران، اعلام کرده بود این پروژه‌ها حتی با قیمت نفت بشکه‌ای ۴۰ دلار نیز عملی هستند. او گفته است میدان نفتی آزادگان جنوبی، اولین قراردادی است که اعلام خواهد شد و احتمالا نیاز به ۱۰ میلیارد دلار سرمایه است تا تولید نفت این میدان ۶۰۰ هزار بشکه در روز افزایش یابد.منوچهری گفت: «شرکت‌های بسیاری هستند که تمایل خود را برای همکاری با شرکت ملی نفت ابراز کرده‌اند... من مطمئن نیستم چه موقع اولین قرارداد را امضا خواهیم کرد. امیدوارم زودتر از یک سال باشد».زنگنه گفته است ایران می‌خواهد تولید خود را به چهار میلیون بشکه نفت در روز برساند تا به سهم پیش از تحریم خود از بازار برگردد. طبق داده‌هایی که بلومبرگ به دست آورده، تولید نفت ایران در ماه سپتامبر، ۳.۶۳ میلیون بشکه در روز بوده است.

ایران همچنان بسیار قاطع به مذاکرات خود ادامه می‌دهد اما کندی مذاکرات را نمی‌توان با تلخی نبود اطمینان سرمایه‌گذاران خارجی برای حضور در ایران به‌ویژه در صنایع نفت و گاز که شرکای خاصی برای سرمایه‌گذاران خارجی انتخاب شده‌اند، شیرین کرد.

توتال دو میلیارد دلار در صنعت پتروشیمی ایران سرمایه‌گذاری می‌کند

درهرحال پیرو این مذاکرات، برخی از آنها به نتیجه رسیده و بخش اعظمی از آنها به دلیل نامشخص‌بودن نسخه نهایی قراردادهای جدید نفتی ایران، هنوز به مرحله نهایی نرسیده است. در همین راستا یک مسئول صنعت پتروشیمی کشورمان از امضای قرارداد نهایی دومیلیارددلاری ایران و شرکت توتال فرانسه در یک پروژه الفین تا پایان امسال خبر داد.عادل نژادسلیم در گفت‌وگو با ایرنا درباره جزئیات امضای این قرارداد گفت: با امضای این قرارداد، این شرکت فرانسوی در یک پروژه الفینی پایین‌دستی صنعت پتروشیمی کشورمان مشارکت خواهد کرد که حداقل دو میلیارد دلار ارزش دارد.وی همچنین درباره امضای قرارداد با شرکت‌های بین‌المللی، افزود: تاکنون هفت تفاهم‌نامه با شرکت‌های معتبر بین‌المللی از جمله اروپایی مانند شرکت توتال فرانسه امضا کرده‌ایم.

مدیرعامل شرکت هلدینگ خلیج فارس درباره زمان امضای قراردادهای نهایی و اجرای آنها نیز افزود: تا پایان امسال دو قرارداد نهایی امضا خواهد شد که یکی از آنها با توتال است.

نژادسلیم با بیان اینکه طرف امضاکننده قرارداد دوم تمایلی به اعلام نامش ندارد، افزود: با فراهم‌کردن مقدمات، قرارداد با این شرکت نیز در ماه‌های آتی امضا خواهد شد.

یک‌صدانبودن گروه‌ها در داخل مانعی برای جذب سرمایه‌های خارجی

طولانی‌بودن مذاکرات برای انعقاد قرارداد در صنعت نفت ایران را نمی‌توان فقط معطوف به این صنعت کرد. پیچیدگی روابط در ایران و یک‌صدانبودن گروه‌های مختلف، سرمایه‌گذاران خارجی را تا حدود زیادی با سردرگمی مواجه کرده است. محمود خاقانی، کارشناس نفت، در گفت‌وگو با «شرق» دراین‌باره می‌گوید: در قراردادهای IPC که البته قرارداد نیست و فقط یک چارچوب کلی برای انعقاد قرارداد با سرمایه‌گذاران به‌شمار می‌رود، بنا بود سرمایه‌گذار خارجی در ابتدا یا خود را به‌عنوان یک شرکت در ایران به ثبت برساند و بعد با شرکت ملی نفت وارد عقد قرارداد شود یا اینکه یک شریک ایرانی بیابد.

فهرست ۱۱ نفره انتخابی برای شرکای خارجی

خاقانی با اشاره به اینکه اکنون ۱۱ شرکت داخلی برای مشارکت با شرکای خارجی فهرست شده و از سوی شرکت ملی نفت تأیید شده‌اند، می‌افزاید: در چنین حالتی یک سرمایه‌گذار خارجی در ابتدا باید با این ۱۱ شرکت خارجی مذاکره کند تا در نهایت یکی را برای شراکت برگزیند و پس از آن با شریک ایرانی خود برای انعقاد قرارداد با شرکت ملی نفت وارد عمل شود.

این کارشناس نفت با بیان اینکه این ۱۱ شرکت، شرکت‌های خصولتی به‌شمار می‌روند، تصریح می‌کند: همکاری با شرکای ایرانی در بخش خصولتی نیز به نحوی است که برای سرمایه‌گذاران خارجی گارانتی به حساب نمی‌آید. این علاوه بر آن است که درحال‌حاضر چند نفر از کابینه دولت نیز در حال تغییر هستند و همین امر قطعا نگرانی‌هایی را برای سرمایه‌گذاران خارجی ایجاد می‌کند.

مدیرکل امور خزر و آسیای میانه وزارت نفت دولت هشتم و نهم با بیان اینکه سرمایه‌گذاران خارجی اکنون در مرحله شناخت شرکای ایرانی خود هستند و نه در مرحله انعقاد قرارداد، می‌افزاید: سرمایه‌گذاری در ایران اکنون سیاسی شده است و به‌همین‌دلیل، سرمایه‌گذاران خارجی در حال سنجش این مسئله هستند که آیا قانون در ایران قابل‌اعتماد است و می‌توان در این شرایط، به وزارت نفت اعتماد کرد.

به گفته خاقانی، در جذب سرمایه‌های خارجی ما نیازمند وحدت دیدگاه‌ها در همه قوا در ایران هستیم، اما در این بخش از دید سرمایه‌گذاران خارجی یگانگی و هماهنگی دیده نمی‌شود. به‌همین‌دلیل سرمایه‌گذاران خارجی تمایلی ندارند که سرمایه‌های خود را به خطر بیندازند. سرمایه‌گذاران خارجی نگران تعدد صداهای مختلف در ایران هستند. این‌همه صدا از بخش‌های مختلف در ایران به این معناست که اگر سرمایه‌گذاران با آنها به توافق نرسند، کنار گذاشته خواهند شد.

به گفته این کارشناس، درحال‌حاضر به نظر می‌رسد کشورهای همسایه مانند عربستان درصدد کاهش وابستگی خود به درآمدهای نفتی هستند، اما ما هنوز در ایران نسبت به این مسئله غافل هستیم. علاوه بر اینکه این کشورها در حال آماده‌کردن خود برای نفت زیر ۴۰دلار و حتی ۲۰دلار هستند و برنامه‌های ریاضتی و سرمایه‌گذاری در بخش‌های دیگر غیرنفتی را در پیش گرفته‌اند.

احمدی‌نژاد صنعت نفت و گاز ایران را شخم زد

به گفته او، هزینه تولید نفت و گاز در ایران به دلیل شخمی که احمدی‌نژاد در دولت‌های نهم و دهم بر این صنایع زد، با افزایش روبه‌رو شده است و در کنار آن نیز افراد باسابقه را در این حوزه کنار گذاشته‌اند. در چنین شرایطی، آنهایی که در اقتصاد ایران پشت پرده نشسته‌اند و به آنها الیگارشی (اصحاب زر و زور) گفته می‌شود و در دولت‌های نهم و دهم با خصولتی‌سازی‌ها، ثروت‌های هنگفتی را به‌دست می‌آوردند، باید به تصمیمی قاطع برسند و در کنار دولت قرار گیرند.

انتقاد رئیس اتاق بازرگانی ایران در روز ملی صادرات:

ایران هنوز هم فروشنده جذابی نیست

شرق: هنوز هم یک صادرکننده ایرانی یک فروشنده جذاب برای خریداران خارجی نیست. این را نماینده بخش خصوصی ایران در همایش روز ملی صادرات می‌گوید. آن‌قدر موانع پرشمار است و ارز هم هنوز سرنوشت تک‌نرخی‌بودنش مشخص نیست که صادرکنندگان ایرانی هنوز پای در بند دارند و به‌راحتی نمی‌توانند به بازارهای جهانی راه پیدا کنند. این همه در کنار آن است که به گفته رئیس سازمان توسعه تجارت ایران، همچنان برخی تحریم‌ها اجازه انعقاد موافقت‌نامه‌ها و تفاهم‌نامه‌های چندجانبه با سایر کشورها را به ما نمی‌دهد. این را در کنار نپیوستن ایران به WTO که قرار دهیم، خواهیم دید که پای‌دربندی آنها بیش از آن است که به‌سهولت حل‌شدنی باشد. در بیستمین همایش روز ملی صادرات که نخستین همایش پس از برجام بود، پس از آنکه رئیس‌جمهور به سخنرانی پرداخت، صادرکنندگان از او قول گرفتند در نشستی صمیمی با آنها به مشکلاتشان گوش بسپارد. در این همایش به سه صادرکننده برتر نیز جوایزی اعطا شد. وزیر صنعت، معدن و تجارت در بیستمین مراسم روز ملی صادرات گفت: خوشبختانه در سال جاری، روز ملی صادرات برای اولین‌بار در فضای پسابرجام برگزار می‌شود و ما این روز را جشن می‌گیریم. محمدرضا نعمت‌زاده افزود: باید بتوانیم از آزادی به‌دست‌آمده استفاده کنیم و از رهایی حاصل‌شده نسبت به قیدوبندی که دشمنان به صورت ظالمانه و به‌غلط به بخش اقتصادی ما بسته بودند، بهره ببریم. وی در ادامه صحبت‌هایش با اعلام اینکه در سال ۱۳۵۶، ۶۰۰ میلیون دلار صادرات غیرنفتی داشتیم که چهار درصد کل کشور را در این بخش تشکیل می‌داد، بیان کرد: با وجود شرایط سخت دوران جنگ و نیز تحریم ظالمانه توانستیم در سال گذشته این نسبت را به ۷۰ درصد برسانیم که شامل ۴۲.۵ میلیارد دلار در بخش صادرات غیرنفتی و ۱۰ میلیارد دلار در بخش خدمات بود، اما باید بدانیم گذشت ۳۷ سال نیز زمان اندکی نیست و برخی کارشناسان معتقدند باید صادرات کالای غیرنفتی و خدمات ما معادل ۲۰۰ میلیارد دلار باشد. وزیر صنعت، معدن و تجارت با اشاره به اینکه ستاد اقتصاد مقاومتی تعیین کرده باید ۱۰ میلیارد دلار به صادرات کالا و خدمات غیرنفتی اضافه شود، گفت: این رقم باید به ۶۸ میلیارد دلار برسد که در شش‌ماهه نخست امسال ۲۸.۵ میلیارد دلار آن محقق شد. در برنامه ششم توسعه رشد سالانه ۱۵ درصد برای صادرات غیرنفتی لحاظ شده است و ما اگر بتوانیم در سال جاری ۱۰ میلیارد دلار در نظر گرفته‌شده را محقق کنیم، ۱۰ درصد رشد در این بخش داشته‌ایم، اما هنوز از برنامه‌ها عقب هستیم. رئیس سازمان توسعه تجارت ایران نیز در این همایش با بیان اینکه باوجود رشد صادرات شش‌درصدی در بخش کالاهای غیرنفتی، این سطح از میزان صادرات در شأن کشور نیست، گفت: در نیمه نخست سال جاری ۲۱.۷ میلیارد دلار صادرات داشته‌ایم که با رشد شش‌درصدی نسبت به مدت مشابه سال قبل همراه بوده، اما این رقم همچنان مورد رضایت نیست.

مجتبی خسروتاج با اشاره به اینکه همچنان برخی تحریم‌ها اجازه انعقاد موافقت‌نامه‌ها و تفاهم‌نامه‌های چندجانبه با سایر کشورها را به ما نمی‌دهد، اظهار کرد: درحال‌حاضر علاوه بر این، برخی بنگاه‌های اقتصادی نیز توانایی لازم و شرایط کافی را برای حضور در بازارهای جهانی ندارند. برخی بنگاه‌ها در زمان جنگ و نیز برخی در زمان تحریم شکل گرفتند تا بخشی از مسائل مورد نیاز ما را فراهم کنند و درحال‌حاضر توانایی لازم را برای حضور در بازارهای جهانی ندارند. وی در پایان با اشاره به اینکه نرخ سود بالای تسهیلات بانکی در ایران، از توان رقابتی تولیدات ایرانی برای حضور در بازارهای صادراتی می‌کاهد، تصریح کرد: امسال دو هزار میلیارد تومان صندوق توسعه ملی به بانک‌ها منابع داده و این تسهیلات با نرخ ۱۶ درصد در اختیار صادرکنندگان قرار گرفته است و این نرخ رقم بالایی به‌حساب می‌آید. رئیس اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران نیز با اشاره به اینکه صحبت‌های رئیس‌جمهوری در ارتباط با صادرات بود، گفت: گویا برخی افراد پنبه در گوش فرو کرده‌اند و در صحنه عمل به این توصیه‌ها توجه نمی‌کنند. به گزارش خبرگزاری‌ها، غلامحسین شافعی با تأکید بر اینکه باید بازنگری در سند استراتژی توسعه صادرات در دستور کار قرار گیرد، اظهار کرد: علاوه بر این، بخش خصوصی همچنان در انتظار اجرای وعده بانک مرکزی به منظور اجرای سیاست ارز تک‌نرخی است. وی ادامه داد: باید براساس سیاست‌های اقتصاد مقاومتی شرایط پسابرجام و برنامه ششم توسعه سند استراتژی توسعه صادرات بازنگری شود و در این بخش اتاق بازرگانی، اصناف و تعاون ایران آمادگی لازم را به‌منظور همکاری دارند. شافعی ادامه داد: به نظر می‌رسد با توجه به تغییرات صورت‌گرفته در شرایط اقتصادی کشور، نیازمند بازبینی در سند راهبردی ملی توسعه صادرات غیرنفتی هستیم و این مسئله برای ما به‌عنوان یک الزام به شمار می‌رود. وی همچنین به طرح پیشنهادی ادغام صندوق ضمانت صادرات ایران و نیز بانک توسعه صادرات اشاره کرد و گفت این ادغام می‌تواند در قالب اگزیم‌بانک فعالیت کند و مطمئنا همکاری تنگاتنگ این دو دستگاه می‌تواند زمینه‌ساز پیشرفت‌ها و مسائل مطلوب‌تری در بخش صادرات کشور شود. وی افزود: در شرایطی که اقتصاد واردات‌محور می‌شود به‌تبع آن، نرخ ارز پایین نگه داشته می‌شود تا گزندی به واردات نرسد. اگرچه امروز غل‌وزنجیرهای تحریم قدری برداشته شده، اما صادرکننده ایرانی هنوز نمی‌تواند یک فروشنده جذاب برای خریداران خارجی باشد.

اقتصاد سبز

تأمین مالی کشت ارگانیک برای توسعه کشاورزی پایدار

فاطمه پاسبان
کارشناس کشاورزی

● توسعه کشاورزی پایدار از اهداف توسعه‌ای هر کشور و برنامه توسعه هزاره است. برنامه توسعه کشاورزی پایدار شامل اهداف مختلفی است که مهم‌ترین آنها عبارتند از: ۱) فراهم کردن امنیت غذایی همراه با افزایش کمّی و کیفی آن، ضمن در نظر گرفتن نیازهای نسل‌های بعدی؛ ۲) حفاظت از منابع آب، خاک و منابع طبیعی؛ ۳) حفاظت از منابع انرژی در داخل و خارج از مزرعه؛ ۴) حفظ و بهبود سودآوری کشاورزان؛ ۵) حفظ نیروی حیات جامعه روستایی؛ ۶) حفظ تنوع زیستی و ۷) قابلیت پذیرش از سوی جامعه. در حقیقت اهداف توسعه پایدار کشاورزی در راستای دستیابی به اهداف اقتصاد سبز است. اقتصاد سبز ابزاری برای دستیابی به توسعه پایدار است. تحقق توسعه پایدار؛ یعنی تعادل بین سه عرصه محیط زیست، اقتصاد و جامعه که از طریق اجرای اقتصاد سبز عملی می‌شود. اقتصاد سبز رویکردی است شامل ابعاد سه‌گانه اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی. ابعاد اجتماعی به موضوعات رفاه بشری، عدالت اجتماعی، کاهش نابرابری، افزایش کیفیت زندگی، توسعه اجتماعی، دسترسی عادلانه و پرداختن به نیازهای زنان و جوانان اشاره دارد. ابعاد اقتصادی نیز شامل رشد در درآمد و اشتغال، سرمایه‌گذاری‌های خصوصی و عمومی، اقتصاد انعطاف‌پذیر، رشد اقتصادی و فعالیت‌های جدید اقتصادی می‌شود. ابعاد زیست‌محیطی به کاهش خطرات زیست‌محیطی و کمیابی آن، کاهش کربن، کارایی منابع و منابع کارآمد، کاهش انتشار کربن و آلودگی، افزایش بهره‌وری انرژی و منابع، جلوگیری از نابودی تنوع زیستی و اکوسیستم و مسئولیت‌پذیری در قبال محیط زیست تأکید دارد. ازاین‌رو انتظار می‌رود با توسعه کشاورزی پایدار، اهداف اقتصاد سبز در جامعه پیاده شود. راهکارهای گوناگونی برای توسعه پایدار کشاورزی در تجربیات جهانی دیده شده که یکی از آنها، کشاورزی ارگانیک است.
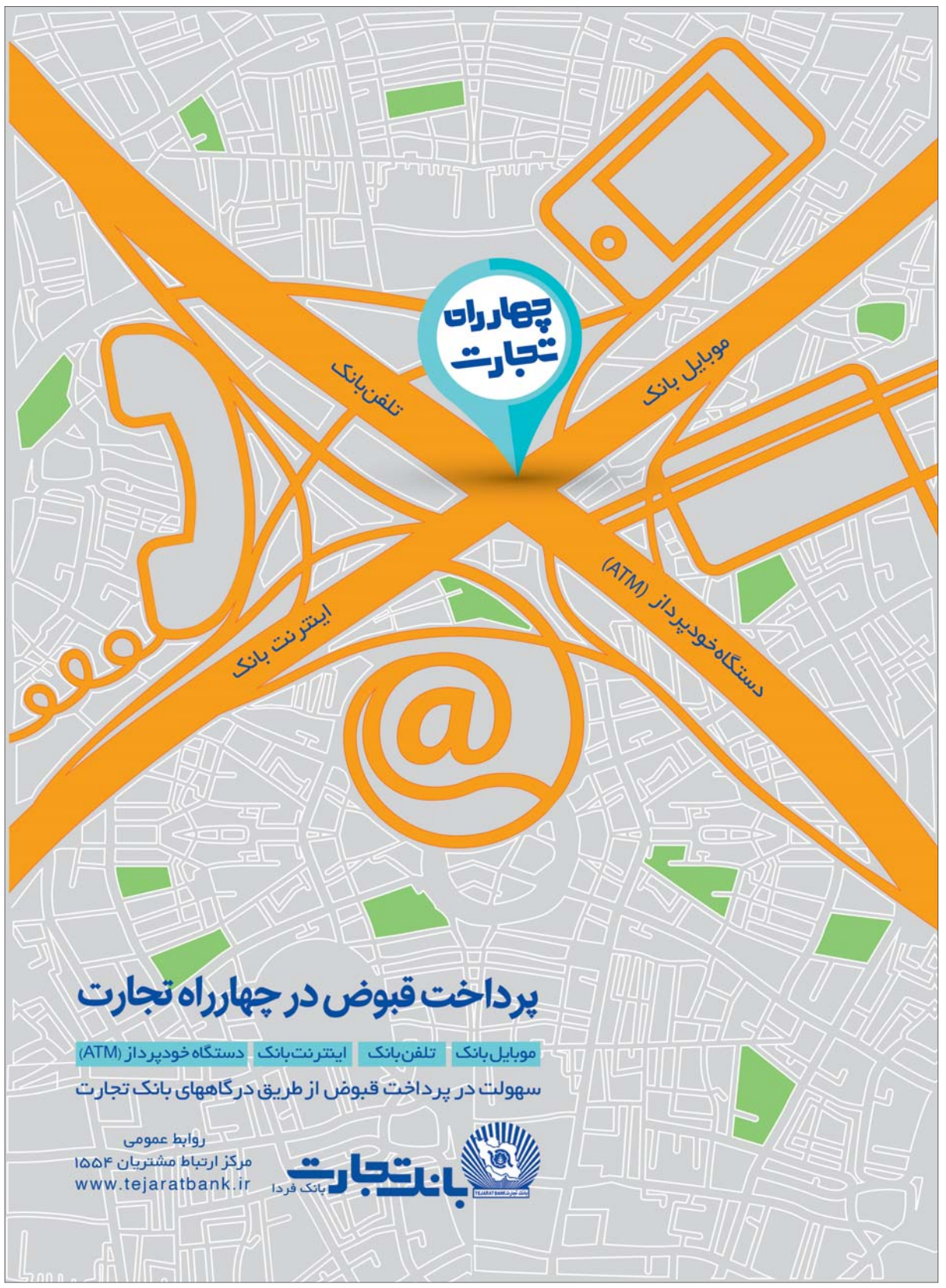
ادامه در صفحه ۱۵